

עין משפט נר מצוה

מוסף רש"י
^{עד ארבעין שנין.} משנולד (ע"ז י"ט), והא רבה אורי. בע"ז שס: והא רבא רבא אורי, וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה בפ"ק דר"ה (רש"י שם). בשוין. הסם בשוין, בשאין בעירו גדול ממנו (שם). הרי היא ככל המנחות. שנמטאו עד שלא קדשו ככלי, ותפדהו. ויבא דמיה את המנהג (וע"ל ואלו שמנחותיהן נשרפות. מנחות קנאות שלה עשרית האיספה קמה שעורים נשרפות למטה על בית הדשן, שאין לאחיות לקרב ולא לפדות ולעלא למולין (וע"ל ג'.)

כב:

וּעַד כַּמָּה עַד אַרְבַּעִין שָׁנִין. פ'י משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שנולד כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ה'): ולא נתן ה' לכם לב לגדול העיר בחכמה מותר להורות עד ארבעים שנים וזה היה מממן תורה עד מ' שנה שאז התחילו ללמוד: **בַּשּׁוּרִין**. רש"י פ'י אס שזה לגדול העיר בחכמה מותר להורות קשה לר"י מפרק הירואה (ברכות דף סג.) דאמר אב"י באתרא דלית גבר תמן לא מיהוי גבר פשיטא לא כריכא דשוין אלמא היכא דשוין אין לו לקפוץ להוראה להכי מסתברא הכא לפרש והא רבה דאורי והוא לא הגיע להוראה שכל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דאמר שאין לו להורות עד ארבעין שנין היינו כששזה לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להוראה הלכך כיון שיש שם חכם כמותו הגיע להוראה בשנים והוא לא הגיע לשני הוראה אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בחכמה היה אבל ר"י פ'י ההוא דפרק הירואה דמיירי בחדס שנכנס לעיר שיש שם חכם מורה תמן לא תהוי גבר אפי' בשוין אבל אם הוא קצוב צעיר כמותו ושוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' רש"י ור"ח פ'י הסם באתר דלית גבר ממונה משתדל בנרכי ליבור לא תקפון למון סדרות אפי' בשוין ולפי' לא מיירי בירוראה:

פְּרוּשׁ מאהבה פרוש מיראה. צירוש' פרק הירואה עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאס באת לשנוא דע שאתה אוהבו ואין אוהב שונא דע שאתה שאס באת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא מצטט: בצעה פרושין הן פרוש שכמי וכו' פרוש מן הנכייה כו' פרוש שכמי טעון מלוויה על כתפיה פרוש נקפי אקוף לי ואני עצד מלוה פרוש קיזאי ענד חדא חובה וחדא מלוה ומקיז חדא בחדא פרוש מן הנכייה מאי דלית לי אלא מנכה ועצד מלוה פרוש אדע חובתי ואעשנה הי דא חובתי יראה כאיז פרוש אהבה כדאמרינן בפ"ק דמסכת נדרים (דף טז.) וזע אברהם אוהבי אין לך חציז מכולם אלא פרוש אהבה כאברהם: **לַעֲוֹלָם יַעֲסוּק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה.** ואי קשיא הא אמרינן בפ"ק דמעניית (דף יז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סס המות ובשליי פרק היה קורא במסכת ברכות (דף יז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נצרא נראה לתרץ עוסק שלא לשמה כגון מיראת היסורין כי הכא ומאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שזיוהו על כך אלא להנאחו כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט.) במלוותיו חפץ מאלד ולא בשכר מלוותיו והיינו דמגן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכי הא דאמר בפ' עגלה ערופה (לקמן מז.) ואיתא בזויר פרק מי שאמר הריני נזיר (דף כג.): ובפרק בתרא דהוריות (דף י'): לעולם יעסוק אדם וכו' שצשכר מ"צ קרצנות שהקריצ בזק זכה ויאלה ממנו רות גס הוא נתכוין להנאחו שהעלה קרצן לשם להשלים חפציו צשכרו ולא לשם שמים וכדאמר' פ"ק דר"ה (דף ז.) האומר סלע זו ללדקה ע"מ שיחיה בני הי"ז לדיק גמור אבל ההיא שלא לשמה דמעניית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאמו פשע שמתה שגגות נעשו לו וזונות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאוות לבז דמפרש הסם (ברכות יז.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים וזעוט בלוציו ובאלמו ובכרזו אז צמי שגדול הימנו שגאמר ראשית חכמה יראה ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה^[א]: **אֵלֶּי שִׁמְנֹחֹתֶיהָ** שגאמר ראשית חכמה יראה לא חשיב נמי מת הוא אז שמתה היא דאמר' בפ"ק (לעיל דף י:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ דתמי' לעיל אבל הכא לא חשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"ה אס משקדשה בכלי דנשרפת ואיידי דתמי סיפא קירצ הקומץ דנאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורצותא נקט אע"פ דכבר קדוש וקורב להקרבה טפי מקידשה בכלי אפ"ה נשרפת: **וְיִשְׁבַּעְעָלָה בא** עזייה בדרך. תימה לר"י אמאי נשרפת כיון דצדך צא עליה היינו קודם שמתקדוש וכיון דאין המים צודקין אותה כדאמר ^[א]ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש צטעות קדוש כדאמרינן גבי ושאזו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לצדוק עומדת ולא ראויה למנחה לא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בראוי לה ונראה דדוקא לגבי שצאז לה עדים שיץ למימר הכי משום דמנחה בלכר עון וכשם שס עדים הרי העון מצורר וא"צ צירור אבל הכא שצא עליה בדרך שצריך בלכר אע"ג דאין המים צודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתבצר העון ולא היו אלא כמו שנשאזו ונתנו צה מוזרות בלצנה קודם לכן דאין המים צודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב צמתני' מנחת ארוסה ושומרת יבס אלמנה לכ"ג מפני שידוע פסול שלהן שאינן נצדקות ואין מציאין אותם לשמות:

היה נוטל פרק שלישי סוטה

ועד כמה. הוי ראיז להוראה: **והא רבה אורי.** וכל שנותיו אינן אלא מ' כדאמר' בר"ה (דף יח.) רבה ואב"י מדצית עלי קאלמו כו': **בשוין.** אס שזה לגדול העיר בחכמה מותר להורות או שאין זקן ממנו צעיר: **פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדויא.** כולוהו

מפרש להו: **מעשה שסם.** שאלו שלא לשם שמים אף זה מעשיו להנאחו שיכצדוהו בני אדם ולא לשם שמים: **המנקיף רגליו.** מהלך בשפלות עקב צלז גדול ואינו מרים רגליו מן הארץ וממוך כך מנקף אכצעותיו בצאנים: **מקיז דס לפתלים.** עושה עצמו כעוֹס עיניו שלא יסתכל בנשים וממוך כך מכה ראשו בכותל והדס יואל: **דמשפע.** הולך כפוף: **כי מדויא.** בזכנא עשוי כמקצת וראשו כפוף: **פרוש מה חונסי ואעשנה.** למדויו מה עלי לעשות ואעשה: **הא מעליוסא היא.** אס אינו בקי בציסורין ודקדוקי מלוות וצא ללמוד: **מה חונסי סו ואעשנה.** מה^[א] לעשות עוד ולא עשימי ומראה עצמו כאלו קיים את הכל: **פרוש מאהבה.** מאהבת שכר המלוות ^[א] ולא לאהבת מלוות הצורא: **מייראה.** של עושין. אלא מה על האדם לעשות מאהבת הש"י כאשר לוונו ה' אלהינו וסוף השכר לבא: **דמטמרא מטמרא כו'.** הנסמרות נסמרות מצני אדם והגלויות גלויות ומ"מ לב"ד הגדול כולם גלויות והוא יפרע מן המתסכים צטליות ומרלין עצנן כפרושין ואינן פרושין: **אל סיפיראי מן הפרושין.** שהפרושין היו שונאין אותו לפי שהרג מן החכמים הרבה ונהפך להיות צדוקי כדאמר בקידושין (דף סו.) וכשמת היתה אשתו יראה מהן שלא יעצירו המלוכה מצניה והיתה אומרת לו לבקש מלפניהם עליה ואמר לה אל תמיראי מן הפרושין שצדיקים הן ולא יגמלוך רעה ולא לצניך שלא חטאו להס: **ולא ממי שאינן פרושין.** שסס אוהביי: **אלא מן הצנועים.** כלומר שאין מראיתם כתולדותם אלא צנועין מצחוץ ואין תוכן ככרס: **שמעשיהם נמעשה ומרי.** שהן רשעים ומצקשים שכר כפנתסן אומרים לצניות לבכזן כפנתסן. ואיכא דמפרש לה לענין צניעותא: **בתנ"י הכי היא ככל המנוחו.** שנמטאו עד שלא קדשה בכלי: **וספדה.** ותאלד לחולין ומהמעוות יקנה אחרת: **וספרף.** שקדשה קדושת הגוף ואינה יואלה עוד לחולין: וכל

אומרים לצניות לבכזן כפנתסן. ואיכא דמפרש לה לענין צניעותא: **בתנ"י הכי היא ככל המנוחו.** שנמטאו עד שלא קדשה בכלי: **וספדה.** ותאלד לחולין ומהמעוות יקנה אחרת: **וספרף.** שקדשה קדושת הגוף ואינה יואלה עוד לחולין: וכל צמרת נראה לתרץ עוסק שלא לשמה כגון מיראת היסורין כי הכא ומאהבת קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שזיוהו על כך אלא להנאחו כדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט.) במלוותיו חפץ מאלד ולא בשכר מלוותיו והיינו דמגן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס וכי הא דאמר בפ' עגלה ערופה (לקמן מז.) ואיתא בזויר פרק מי שאמר הריני נזיר (דף כג.): ובפרק בתרא דהוריות (דף י'): לעולם יעסוק אדם וכו' שצשכר מ"צ קרצנות שהקריצ בזק זכה ויאלה ממנו רות גס הוא נתכוין להנאחו שהעלה קרצן לשם להשלים חפציו צשכרו ולא לשם שמים וכדאמר' פ"ק דר"ה (דף ז.) האומר סלע זו ללדקה ע"מ שיחיה בני הי"ז לדיק גמור אבל ההיא שלא לשמה דמעניית ומס' ברכות אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאמו פשע שמתה שגגות נעשו לו וזונות שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאוות לבז דמפרש הסם (ברכות יז.) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים וזעוט בלוציו ובאלמו ובכרזו אז צמי שגדול הימנו שגאמר ראשית חכמה יראה ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה^[א]: **אֵלֶּי שִׁמְנֹחֹתֶיהָ** שגאמר ראשית חכמה יראה לא חשיב נמי מת הוא אז שמתה היא דאמר' בפ"ק (לעיל דף י:) דנשרפת וליכא למימר דוקא היינו לאחר שקידש הקומץ דתמי' לעיל אבל הכא לא חשיב אלא הנשרפת משקדשה בכלי דה"ה אס משקדשה בכלי דנשרפת ואיידי דתמי סיפא קירצ הקומץ דנאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורצותא נקט אע"פ דכבר קדוש וקורב להקרבה טפי מקידשה בכלי אפ"ה נשרפת: **וְיִשְׁבַּעְעָלָה בא** עזייה בדרך. תימה לר"י אמאי נשרפת כיון דצדך צא עליה היינו קודם שמתקדוש וכיון דאין המים צודקין אותה כדאמר ^[א]ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש צטעות קדוש כדאמרינן גבי ושאזו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לצדוק עומדת ולא ראויה למנחה לא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא בראוי לה ונראה דדוקא לגבי שצאז לה עדים שיץ למימר הכי משום דמנחה בלכר עון וכשם שס עדים הרי העון מצורר וא"צ צירור אבל הכא שצא עליה בדרך שצריך בלכר אע"ג דאין המים צודקין כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתבצר העון ולא היו אלא כמו שנשאזו ונתנו צה מוזרות בלצנה קודם לכן דאין המים צודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב צמתני' מנחת ארוסה ושומרת יבס אלמנה לכ"ג מפני שידוע פסול שלהן שאינן נצדקות ואין מציאין אותם לשמות:

האומרת

מסורת הש"ס

ס' בע"ז יט: איתא רבא ע"ש פרש"י, (ג) סנהדרין קה: פסחים נ: ערכין טז: לקמן מז. הוריות י: מיר כג:, (א) לעיל ז. כ. (ד) פי' ממשך גונו, (ס) [לעיל ו.], (ז) [לעיל, ח.], צע"י טס: (י) [לעיל, ט.], ונשי' מוספות טספ: (על, ט) ונשי' מוספות ברכות יז. ד"ה העשה ותי ומה שצ"ש בלדו, (י) [שיך לדף שאח"כ, יז.], (ס) [לקמן כח.],

הגהות הב"ח

רש"י ד"ה פרוש ותי שבר המלוות יצ"ע עיין פ"ס כסס דף לא:

גליון הש"ס

גב' ת"ר בשבעה פרושים הן. עיין בירושלמי פ"ט דבכיות עלה דמתני' חייב אדם לבכך על הרעה:

תוס' שאנין (המשך)

ויצרו היו מעליותא ביותר עוד יש בירושלמי פ"ט ומיראה דהוי מפליא כגון גותן צדיקה בשביל שיחיו בניו ובנותיו ואינו מתחרט כשלא באו תאותו והיינו פרוש מאהבה ופרוש מיראת עונשין שלא יהיו בניו ובנותיו יוג"כ הוי מעליותא כיון שאינו מתחרט ופירושא דהכא מאהבה ומיראה מיירי כשמתחרטין אם לא תמלא תאותן דהשתא הוי תרתי גוונא דמאהבה ומיראה למעליותא זה למעלה מזה כדפי' והשלישי דהכא אינו טוב אבל מכל מקום יעסוק בו. והא דאמר בירושלמי פירושא פרוש מאהבה כאברהם פרוש מאהבה כאיזב צ"ל דחולק על תלמודו שלנו אך ק' מההיא דאמר בפ' החולק מפני מה גרים מעונים בזמן הזה ר' יוסי אומר לפי שאינן עושין מאהבת המקום אלא מיראת עונשין ולא היו חוששין לעשות אם לא דוראגים מן העונות כי ביותר קשה להם להכנס בעור המצות (א) ולפי' היו גריעותא כיון דאין מקבלין עליהן עול מלכות שמים מאהבה ועל ידי יסורין באין עליהן. לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה פ"י כדפי' בפ' מקום שנהגו: א"ל ינאי מלכא לדביתוהו אל תתיראי מן הפרושין פ"ה שהיתה אשתו יראה מן הפרושין (ג) שלא יגמלו עליך רעה ולא לבניך שלא חטאו להם ולא ממי שאינן פרושין לפי שהן אוהבי אלא מן הצבוועין כליומר שאין מראיתם כתולדותם אלא צבוועין מבחוץ ואית דפרשי' לענין

א אולי צ"ל וי"ל דמ"ה היו גרעותא.

צ ואי"ל שאל תמיראי מהס שאל יגמלך רעה.